

MOOS-BJERRE

**SLUTEVALUERING AF
FRIKOMMUNEFORSØGET**

FLEKSIBLE LÆRINGSMILJØER

December 2020

GULDBORGSUND

Indhold

1. Konklusioner	3
2. Baggrund, forandringsteori og datagrundlag	5
3. Elevernes perspektiv på forsøget	9
4. Implementering af forsøget.....	10
5. Virkninger af forsøget	19

1. Konklusioner

Indsatsens *implementering*:

- Lærere og skoleledere giver udtryk for, at forsøgets indsats er implementeret på begge skoler på to årgange på hver skole.
- Skolelederne vurderer, at implementeringen overordnet fungerer godt begge steder. Lærerne har på begge skoler en mere blandet oplevelse af forsøget og flere peger på udfordringer bl.a. ved personskit. Alle lærere angiver dog, at de arbejder systematisk med fleksibel holddeling. Forældrenes oplevelse af implementeringen er også svingende. Nogle forældre på Nordbyskolen oplever f.eks. ikke, at der lægges faglige vurderinger e.l. hensyn til grund for holddelingen, men at denne i stedet sker tilfældigt og ikke gælder alle elever.
- Skolelederen på Eskilstrup Skole vil i videst muligt omfang arbejde videre med forsøgets tilgang inden for de mulige rammer fremover, mens skolelederen på Nordbyskolen fremover vil bruge højere grad af parallel skema-lægning af undervisning og fælles forberedelse blandt lærerne.
- De fysiske rammer i form af lokaler opleves som udfordrende for indsatsen af både skoleledere, lærere og forældre. Nogle forældre og lærere på begge skoler oplever derudover også it-systemer og til dels det at skaffe materialer til en hel årgang, som en udfordring i forhold til forsøget.
- Både lærere og skoleledere på begge skoler oplever at forsøget har en stor personafhængighed, således at lærernes kemi, samarbejde og motivation er afgørende. Indsatsen er derfor fra lærersiden meget følsom over for lærerskit og sygdom. I forhold til eleverne pointerer den ene skoleleder dog, at det giver større kontinuitet at have flere lærere.
- Begge skoleledere oplever, at der skulle have været mere fokus på oplysning og kontakt til forældre i opstarten af forsøget, da nogle forældres usikkerhed og skepsis har været en væsentlig barriere. Begge skoleledere oplever dog, at de sidenhen har haft ekstra fokus på dette område og har håndteret størstedelen af denne skepsis. Den mangelfulde kommunikation og inddragelse opleves også af forældregruppen – især på Nordbyskolen.

Indsatsens virkning:

- Både forældre, lærere, skoleledere og elever oplever størst virkning af indsatsen på elevernes sociale netværk og relationer.
- Flere elever gav i midtvejsevalueringen i 2019 således udtryk for større social trivsel og bedre elevfællesskaber. Det er især de elever, der havde det svært socialt i deres stamklasser. Andre elever havde dog vanskeligt ved at danne relationer i skiftende grupper og savnede tryghed i en fast klasse. Dette overordnede billede deles af de interviewede forældre og lærere.
- Fagligt vurderer nogle lærere, at især de dygtigste elever har haft gavn af forsøget, mens andre også oplever et løft af de svageste elever. Flere lærere oplever, at især niveauinddelt undervisning har bidraget positivt til faglig udvikling. Eleverne gav i midtvejsevalueringen udtryk for, at de ikke oplevede nogen større faglig virkning af forsøget, men enkelte oplevede det dog som positivt at blive undervist af lærere med forskellige tilgange. Den ene skoleleder pointerer dog også, at man i forhold til det faglige aspekt har gjort sig erfaringer, som kan udfoldes på længere sigt.
- Både forældre og lærere oplever, at eleverne er blevet bedre til at præsentere projekter foran større grupper.
- Flere lærere oplever, at forsøget har bidraget til en udviskning af forskellen mellem henholdsvis velfungerende og ikke-velfungerende klasser på en årgang både fagligt og socialt.

2. Baggrund, forandringsteori og datagrundlag

Forsøget "Fleksible Læringsmiljøer" er en del af en række frikommuneforsøg i Guldborgsund Kommune, hvor kommunen til og med 2021 er fritaget fra en række gældende love og regler. Alle forsøgene gennemføres under temaet "*Børn som vores vigtigste ressource*" og retter sig mod kommunale indsatser, der har med børn og unge at gøre.

Om Fleksible Læringsmiljøer

Formålet med frikommuneforsøget Fleksible Læringsmiljøer er at udfordre grundskolens traditionelle klassebegreb ved at afprøve, om øget brug af tværprofessionelle læringsmiljøer dels kan forbedre elevernes læring, trivsel, sociale netværk og relationer og dels skabe bedre rammebetingelser for medarbejdernes trivsel og arbejdsglæde. Forsøget vil udfordre den traditionelle grundskolestruktur omkring klassebegrebet og fokusere på differentieret og varieret undervisning til eleverne i folkeskolen. Grundstrukturen erstattes i forsøget af fleksible læringsmiljøer, hvor der tilrettelægges forløb og etableres hold, der tager udgangspunkt i elevernes individuelle læringsmål, interesser og læringsstile på tværs af aldersgrupper og spor. For at sikre undervisning af høj kvalitet til alle elever, organiseres undervisningen i teams og tværgående samarbejder mellem lærere og pædagoger, så undervisernes faglige, didaktiske og pædagogiske kompetencer udnyttes fuldt ud til gavn for alle elever. Teamorganisering vil give lærere og pædagoger bedre mulighed for tværprofessionelt at arbejde med elevernes læring, da de vil kunne møde den enkelte elev ved hjælp af teamets kompetencer. I tilfælde af fravær eller sygdom hos en lærer vil en teamorganisering medvirke til at sikre kontinuiteten i elevernes læring.

Forsøget er iværksat fra skoleåret 2018/19 på to skoler, henholdsvis Eskilstrup Skole og Nordbyskolen. På Eskilstrup Skole er forsøget blevet afprøvet på tværs af 5. og 6. årgang for de eksisterende to klasser på hver årgang og omfatter alle fag. Forsøget er videreført for de samme elever på 6. og 7. årgang i skoleåret 2019/20 og 7. og 8. årgang i 2020/21. På Nordbyskolen blev forsøget iværksat i skoleåret 2018/19 for 0. klasse og videreført i 1. klasse i 2019/20 samt 2. klasse i 2020/21, samt for 7. årgang i 2018/19 med opstart i dansk, men er på 8. og 9. årgang i skoleårene 2019/20 og 2020/21 yderligere bredt ud til at omfatte de fleste andre fag på årgangen.

Slutevalueringen af Fleksible Læringsmiljøer

Forsøget er blevet igangsat i begyndelsen af skoleåret 2018/19, og dette notat gengiver resultaterne af en slutevaluering, der er gennemført i november 2020 – efter forsøgets første knap 2½ år. Derudover blev der i juni 2019 gennemført en midtvejsevaluering baseret på kvalitative interviews med elever og skoleledere samt en spørgeskemaundersøgelse i efteråret 2019 blandt forældrene.

Evalueringen har to dimensioner:

- **En implementeringsevaluering** med fokus på i hvilket omfang, man har implementeret de tiltænkte aktiviteter og procesredskaber, samt hvilke organisatoriske og styringsmæssige faktorer, der i øvrigt henholdsvis fremmer og hæmmer resultaterne og den ønskede effekt.
- **En virkningsevaluering** med fokus på om og hvordan kommunen når eller nærmer sig målene om, at flere elever trives socialt bedre og udvikler sig bedre fagligt, ved at deres læring tilrettelægges i læringsmiljøer på tværs af årgange og spor.

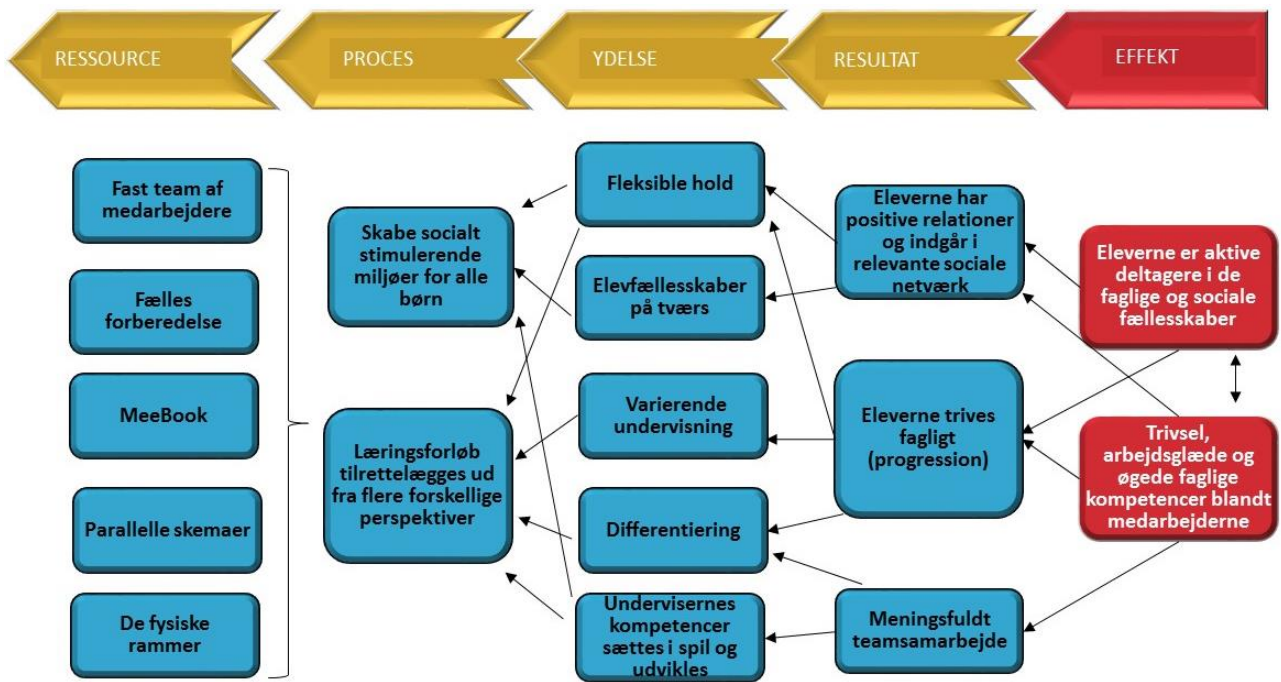
Der er opstillet følgende evalueringsspørgsmål til *implementeringen*:

1. Er aktiviteterne i indsatsen gennemført som beskrevet?
2. Har de omstændigheder og betingelser, som programteorien peger på som afgørende, været til stede?
3. Er der nogle forhold, som ikke er indeholdt i programteorien, der vurderes som værende af afgørende betydning ift. resultaterne?
4. Kan evalueringen udpege elementer i indsatsen, der bør ændres fremover?

Og der er opstillet følgende evalueringsspørgsmål til forsøgets *virksomheder*:

1. Oplever eleverne, at de gennem de fleksible læringsmiljøer får bedre relationer til andre elever i skolen?
2. Får det dem til at trives bedre?
3. Oplever eleverne, at de er blevet bedre til at koncentrere sig og fordybe sig i at lære det faglige i skolen?
4. Oplever eleverne, at det skyldes, at de sættes sammen med andre elever på tværs af aldersgrupper og spor hvor læringen tilrettelægges med hensyn til deres individuelle læringsmål, interesser og læringsstile?
5. Oplever medarbejderne, at deres faglighed og kompetencer i forbindelse med teamsamarbejdet nyttiggøres bedre i forhold til elevernes læring?

Evalueringsnotatet indeholder også nedenstående programteori, der beskriver sammenhængen mellem forsøgets ressourcer, processer, ydelser, resultater og effekter. Midtvejsevalueringen tager afsæt i forandringsteorien og belyser, om forsøgets aktiviteter er implementeret som forventet, og om de har haft de forventede virkninger.

Kilde: Evalueringsnotat – Frikommuneforsøg: Fleksible Læringsmiljøer. Januar 2019.

Datagrundlag og metode

Evalueringen bygger på en række kvalitative interviews:

- Interviews med skolelederne på begge skoler, Nordbyskolen og Eskilstrup Skole gennemført d. 24. og 26. november 2020
- Fokusgruppeinterview med 4 lærere på Nordbyskolen gennemført d. 11. november 2020
- Fokusgruppeinterview med 5 lærere på Eskilstrup Skole gennemført d. 18. november 2020
- Fokusgruppeinterview med 5 forældre på Nordbyskolen gennemført d. 11. november 2020
- Fokusgruppeinterview med 6 forældre på Eskilstrup Skole gennemført d. 18. november 2020.

Slutevalueringen bygger videre på midtvejsevalueringen fra juni 2019, som byggede på følgende datakilder: 19 enkeltinterviews med elever på de to skoler samt 2 enkeltinterviews med skolelederne på de to skoler.

Evalueringen er dermed baseret på et forholdsvis omfattende datagrundlag, der kan give indsigt både i de implementeringsmæssige erfaringer fra de to ledere og fra lærerne samt hvordan forsøgets virkninger opfattes blandt dels ledere og lærere, og dels en repræsentant for målgruppen i form af forældrene. Disse interviews kan dermed give en unik indsigt i forsøgets måde at virke på samt erfaringerne fra implementeringen og ikke mindst de udfordringer, der har været.

På baggrund heraf er netop denne undersøgelsesmetode et oplagt valg til en evaluering som denne. Da evalueringens sigte ikke er at undersøge den kvantitative udbredelse af noget, men nærmere, ved en eksplorativ tilgang, at belyse *hvorfor og for hvem* forsøget er blevet implementeret og virker, kan den kvalitative metode netop afdække komplekse mønstre og praksisser, og hermed tilvejebringe en mere dybdegående, nuanceret og praksisnær viden. Således muliggør de slutninger, der kan drages af analyser af kvalitative interviews foreløbige virkelighedsnære indsigter og beskrivelser af forsøgets forløb. Da feltet er forholdsvis afgrænset, og ikke omfatter store andele af den danske befolkning, kan der argumenteres for at datamaterialet er tilnærmelsesvis tilstrækkelig 'mættet'.

Derudover inddrages indsigter fra midtvejsevalueringen gennemført i juni 2019, hvor bl.a. elever på begge skoler blev interviewet om deres oplevelse af forsøget.

Yderligere er evalueringen baseret på dokumentet udviklet i forbindelse med forsøget: "Evalueringsnotat – Frikommuneforsøg: Fleksible Læringsmiljøer. Januar 2019."

3. Elevernes perspektiv på forsøget

I forbindelse med Moos-Bjerrers midtvejsevaluering af forsøget i 2019 blev der gennemført interviews med 6 elever fra den daværende 7. klasse på Nordbyskolen og 13 elever fra de daværende 5. og 6. klasser Eskilstrup Skole. Her var fokus på elevernes hidtidige oplevelse af frikommuneforsøget både fagligt og socialt. Da eleverne ikke indgår som datakilde denne gang, opsummeres her kort nogle hovedtræk fra midtvejsevalueringen.

I forhold til forsøgets betydning for elevernes sociale netværk og relationer blev det bl.a. konkluderet, at:

- Stort set alle eleverne oplevede, at forsøget gav dem en mulighed for at lære eleverne fra de andre klasser at kende, samt at for et mindretal af elever førte det endda til deciderede nye venskaber.
- Flertallet af eleverne oplevede at forsøget har bidraget til at etablere et bedre sammenhold på hele årgangen. Dette kom bl.a. til udtryk ved, at man som følge af forsøget lavede flere aktiviteter sammen i frikvartererne på tværs af årgangen, og at de havde fået et mere positivt indtryk af eleverne fra den anden klasse. Det var således i højere grad et større fællesskab på årgang end nye venskaber, som flertallet oplevede.
- Der var primært en mindre gruppe af elever, som var uden for fællesskabet i deres egen klasse, og som gennem frikommuneforsøget oplevede at have fået adgang til tiltrængte nye venskaber med elever i parallelklassen, hvilket de beskrev som en forbedring af deres sociale trivsel.
- Samtidig fandt evalueringen også, at der var en lille gruppe af andre elever, som derimod oplevede en større tryghed ved at have størstedelen af undervisningen i deres egen klasse, og som savnede de trygge rammer.

I forhold til forsøgets betydning for elevernes læring blev det bl.a. konkluderet, at:

- Ingen af eleverne havde en oplevelse af at være sat sammen på tværs af hverken aldersgrupper eller individuelle læringsmål, interesser og læringsstile. Dette kan både skyldes, at forsøget på dette tidspunkt havde været kortere tid i gang, men også, at de simpelthen ikke havde bemærket kriterierne for inddelingen af grupper.
- Eleverne gav heller ikke udtryk for egentlig faglig progression på baggrund af forsøget. Flere elever beskrev dog gode oplevelser med flere lærere, der kunne forklare tingene på forskellige måder, samt faglig sparring med andre elever, der havde lært tingene på en anden måde. Eleverne oplevede dog også problemer med støj som følge af, at flere elever er samlet.

4. Implementering af forsøget

I dette afsnit undersøges erfaringerne med implementeringen af forsøget. Først svares på evalueringsspørgsmålene og dernæst gennemgås centrale punkter fra programteorien.

Evalueringsspørgsmål 1: Er aktiviteterne i indsatsen gennemført som beskrevet?

På begge skoler er forsøget implementeret og gennemført i tråd med rammerne for forsøget. På Eskilstrup Skole holddeles på tværs af klasser i næsten alle fag på 7. og 8. årgang, på Nordbyskolen holddeles i 2. klasse i dansk og matematik, og på 9. årgang i en stor del af fagene.

På begge skolerne er der ifølge lærere og skoleledere gjort forsøg med holddeling efter bl.a. fagligt niveau ved placering i en test, efter køn, tilfældige grupper og efter en mere subjektiv vurdering af hvem, der har god kemi eller "har gode debatter med hinanden". Indtrykket er dog, at det er vidt forskelligt, i hvilket omfang og hvordan lærerne arbejder med holddelingen på tværs af årgangene. På den ene årgang på Nordbyskolen har nogle af forældrene en oplevelse af, at holddelingen i højere grad sker tilfældigt frem for ud fra faglige eller sociale hensyn.

Evalueringsspørgsmål 2: Har de omstændigheder og betingelser, som programteorien peger på som afgørende, været til stede?

Programteorien peger bl.a. på et fast team af lærere, fælles forberedelse, parallelle skemaer og fysiske rammer som afgørende betingelser for indsatsen.

Det overordnede indtryk er, at alle elementerne har været mulige i en tilstrækkelig grad til at forsøget er gennemført, om end det nævnes af nogle lærere og den ene skoleleder, at det har været udfordrende i forhold til udskiftning af lærere. Det samme gør sig gældende i forhold til fysiske rammer. I denne forbindelse nævnes det af både lærere, forældre og skoleledere som en væsentlig udfordring ved forsøget, men det er dog alligevel lykkedes at gennemføre undervisningen.

Parallel skemalægning er lykkedes på begge skoler i det omfang, det har været nødvendigt for forsøget, men har ligeledes været udfordrende. Fælles forberedelsestid til lærerne er ikke lykkedes at få skemalagt i alle tilfælde, hvilket har været en væsentlig barriere for nogle samarbejder. De enkelte elementer gennemgås mere dybdegående nedenfor.

Evalueringsspørgsmål 3: Er der nogle forhold, som ikke er indeholdt i programteorien, der vurderes som værende af afgørende betydning ift. resultaterne?

Begge skoleledere vurderer, at forældreskepsis har været en barriere ved forsøget, som de ville have håndteret anderledes med den viden, de har i dag. Skolelederen på Eskilstrup Skole tilkendegiver bl.a., at vedkommende ville have brugt flere ressourcer på at informere forældrene og holde flere forældremøder, for at sikre opbakning til og forståelse for frikommuneforsøget. Dette bakkes op i forældreinterviewene, hvor stort set alle

interviewede forældre har oplevet forvirring og usikkerhed om forsøgets rammer især i opstartsfasen. Derudover oplever forældrene på den ene årgang på Nordbyskolen, at der har været manglende opbakning til forsøgets arbejdsform blandt skolens ledelse og blandt skolens lærere. Forældrene oplever, at dette bl.a. har medført uklar kommunikation omkring forsøget. Begge skoleledere oplever dog, at de sidenhen har haft fokus på netop dette aspekt og har haft dialog med forældrene.

Evalueringsspørgsmål 4: Kan evalueringen udpege elementer i indsatsen, der bør ændres fremover?

Evalueringen finder, at det fremadrettet vil være vigtigt at sikre udbredt motivation og ejerskab til indsatsens indhold og arbejdsform blandt lærere og skoleledelser. Dette skal for det første sikre en ensartet og helhjertet implementering af indsatsen og gøre den mindre personafhængig. For det andet skal opbakning fra lærere og skoleledelse sikre, at disse kan kommunikere troværdigt og betryggende til forældrene om indsatsen. Derudover bør det være et opmærksomhedspunkt at undersøge, hvordan der kan arbejdes med de fysiske rammer på skolerne, så disse i højere grad understøtter indsatsen. På samme måde, vil det være relevant at overveje, hvordan parallel skemalægning kan gøres mindre udfordrende, samt hvordan fælles forberedelsestid til lærerne i højere grad kan muliggøres.

De følgende afsnit gennemgår centrale punkter fra programteorien.

Parallel skemalægning og fælles forberedelsestid

På begge skoler er det lykkedes at lave parallel skemalægning i det omfang forsøget krævede det, om end det begge steder omtales som en udfordring især i begyndelsen. Hvis man forestillede sig, at forsøget eller praksis med parallel skemalægning skulle udrulles til alle årgang på skolen, vurderer nogle lærere, at der bl.a. kunne være lidt vanskeligheder i forhold til mindre fag, hvor der er få eller kun en enkelt lærer med linjefagskompetencer.

Opmærksomhed på mulighederne ved parallel skemalægning omtales dog begge steder som en positiv virkning af forsøget – på den ene skole praktiseredes det i vidt omfang også inden forsøget, mens det på den anden skole er mere nyt, men et af de elementer fra forsøget, som man vil holde fast i:

“Vi kommer til at parallellægge skemaerne mere fremover, det kommer vi helt sikkert til. Og det er nok noget vi til dels har taget med fra frikommuneforsøget. Og så kan lærerne selv bruge det som de vil, hvilket jeg er overbevist om, at langt de fleste vil benytte sig af. Vi har lagt faste tider ind i deres skema, hvor de kan mødes og have fælles forberedelse.” – skoleleder

Parallel skemalægning skal som citatet også antyder ikke kun ses i forhold til parallel skemalægning af undervisning, men også i forhold til forberedelsestid til lærerne, således, at de lærere, som skal undervise en årgang sammen, skal have forberedelsestid samtidig.

Parallel skemalægning af forberedelsestid omtales af nogle af lærerne på Eskilstrup Skole som en udfordring, der ikke er lykkedes for alle lærerteams. I de pågældende tilfælde, hvor det ikke er lykkedes at skemalægge fælles forberedelse, vurderer nogle af lærerne også, at det har betydet at undervisningen i fleksible hold har fungeret dårligere for både lærere og elever. Det opleves således af disse lærere som en *”central læring, at det [fælles forberedelse] betyder så meget”*.

Et fast team af medarbejdere og gode samarbejdsrelationer

Mange af lærerne på begge skoler oplever, at det tætte samarbejde med andre lærere, som forsøget afstedkommer, er givende for deres faglighed, og at de lærer af at se hinanden arbejde med eleverne fx i forhold til konfliktløsning. Dette uddybes i afsnit 5 om forsøgets virkning. Samtidig oplever lærerne på begge skoler dog også, at dette tætte samarbejde gør forsøget sårbart for personudskiftninger og lærerfravær. Dette skyldes bl.a., at det fortsat er krævende og for nogle grænseoverskridende at skulle have andre lærere med i deres undervisning og fx overvære dem, mens de underviser. Derfor medfører lærerskift, at man *”starter forfra”*, og at man skal bygge tillid op fra bunden hver gang. I forhold til dette aspekt er frikommuneforsøget dog ikke alene om at lægge op til at lærere underviser sammen eller overværer hinandens undervisning. Dette er også i fokus i andre indsatser fx KUP – Kompetenceudvikling i Praksis.

I forlængelse heraf fremhæves det som en ulempe ved forsøget, at det i nogle tilfælde kan ende med, at en enkelt engageret lærer trækker læsset i forhold til forberedelse og afvikling af undervisning, mens den eller de øvrige lærere i højere grad assisterer i undervisningen. En anden dimension af dette, er sygdom blandt lærerne, særligt over længere tid. Når en lærer er syg i undervisning som er på tværs af stamklasser, har andre lærere oplevet at stå alene med hele årgangen eller sammen med en vikar være den ledende underviser, hvilket - hvis det sker gentagne gange - også er en kilde til frustration. Lærerne på begge skoler oplever således at, hvordan samarbejdsrelationen fungerer, og hvorvidt det lykkedes at få den opbygget, er betydende for, hvordan undervisningen i fleksible hold fungerer. Skolelederen på Nordbyskolen pointerer i forlængelse heraf, at han har oplevet nogle af lærerne over tid opbygge et samarbejde og således flytte sig, selvom det ikke fra første færd fungerede perfekt.

”Det [samarbejdet mellem lærerne] er sindssygt anstrengende, når det ikke fungerer, for eksempel ved mange lærerskift. Det er anstrengende. Men ellers så er det vildt godt.” – lærer

”Hvis vi er så heldige at [lærer] fortsætter oppe hos os, så fortsætter vi med at undervise på samme måde fremover. Men det er også en anke i

forhold til projektet, at det er meget personstyret. Det er virkelig afhængigt af, om det bliver en succes. Man skal være meget åben som lærer også, fordi man blotter jo ens undervisning til de andre lærere. Hvis man har forskelligt syn på læring, så bliver det besværligt.” – lærer

Fysiske og digitale rammer

De fysiske rammer nævnes af både skoleledere, lærere og forældre på begge skoler som en væsentlig udfordring ved forsøget. De nuværende lokaler på begge skoler giver primært mulighed for, at undervisning på tværs af årgange kan afvikles i et større lokale med en fælles opstart, hvorefter eleverne går ud i to eller flere hold. Denne form har som konsekvens heraf fyldt mest. Flere lærere og forældre udtrykker dog et ønske om, at eleverne ikke skal rykke rundt, men at lokaler fx kunne opdeles med en skydedør efter fælles opstart eller lignende, da det skaber uro hver gang eleverne skal rykkes rundt.

De fysiske rammer nævntes også af eleverne i midtvejsevalueringen i juni 2019 som en væsentlig barriere i forsøget, da det gav anledning til, at de skulle medbringe egne stole rundt på skolen, hvilket medførte larm og uro.

”Det er okay, at vi er på tværs af klasserne, men det er irriterende, at vi hele tiden skal flytte frem og tilbage. Tit skal man tage sin stol med ind i et andet lokale, og så finder man ud af, at man alligevel ikke skal være derinde. Det tager meget tid” – Elev i 5. klasse (fra midtvejsevalueringen 2019)

”Min søn vil mest bare tilbage til den gamle klasse. Både socialt og fagligt. Han synes, der er for meget støj, når han er sammen med den anden klasse. Men min søn er heller ikke så socialt anlagt” – forælder

En sidste dimension af de fysiske rammer er, at det ikke kun er lokaler, som betyder noget, men også materialer og udstyr, som i nogle tilfælde kun findes i passende mængde til én klasse og ikke en hel årgang. Her nævnes ikke mindst AULA, hvis funktionalitet i forhold til en virkelighed med flydende holddannelser ikke er blevet bragt i spil blandt lærerne. Dette har både forældre og lærere oplevet som kilde til frustration. En lærer udtrykker det således:

”Hvis jeg skal sende en klage til dette forsøg, så er det rammerne. Udover de fysiske rammer, så brugte vi hjernedødt meget tid at få de generelle rammer op at køre.” – lærer

Fleksibel holddannelse

Af konkrete erfaringer med fleksible holddelinger, nævner lærerne at have delt hold ud fra en række forskellige parametre.

Flere nævner holddeling efter fagligt niveau i form af placering i en test som positivt og som noget, eleverne fik stort udbytte af. De nævner også, at eleverne ikke selv reagerede negativt på at blive delt ind på denne måde og muligvis ikke engang registrerede det.

“Vi har prøvet at dele op i drenge og piger. Men det gjorde ikke rigtig noget godt. Vi havde håbet, at pigerne ville sige mere, når drengene ikke var til stede. Til gengæld fungerede det rigtig godt, da vi delte dem op i niveauer. Det rykkede noget. Det betød, at nogle fik en større tro på, at det var ok det, som de sagde” – Lærer

Derudover nævner en lærer også at have lavet en mere subjektiv faglig inddeling i form af, hvem som har god kemi eller “plejer at have gode debatter sammen”.

Af andre kriterier nævnes rent tilfældig inddeling fx efter hvilken farve tøj, eleverne har på. Det bruges som eksempel på en metode, der kan fungere godt til kortere forløb og samarbejder.

Og slutteligt har det på begge skoler været praktiseret med kønsinddelt opdeling, som flere lærere nævner kan fungere godt nogle gange, men mindre godt andre gange.

En stor del af forældrene på den ene årgang på Nordbyskolen nævner dog at have oplevet ikke at kunne gennemskue baggrunden for placeringen af deres barn i grupper. Dette skaber frustration i hjemmene, da forældrene særligt i de mindre klasser gerne vil bakke op om og følge med i deres børns sociale liv. Derudover oplever forældrene på samme årgang på Nordbyskolen også, at der ikke reelt bliver dannet nye hold, men i højere grad flyttet rundt på en lille gruppe elever, mens de andre elever “får lov” til ikke at blive flyttet.

“Nogle børn bliver ikke flyttet rundt, men min søn blev sat i gruppe med fire piger og så ham – og han blev rykket fra sine bedste venner. Jeg har en følelse af, at det er sådan “vi tager ham for han er en af de nemme”, så jeg var nødt til at kontakte lærerne og høre begrundelsen. Som forælder ville det være rart at kende begrundelsen.” – forælder

Udover de ovennævnte elementer, der er beskrevet i forsøgets forandringsteori, har midtvejsevalueringen også afdækket følgende udfordringer i forbindelse med implementeringen.

Kommunikation til og inddragelse af forældrene

En anden faktor, som har betydet meget for forsøget på begge skoler er dialogen med forældrene med henblik på at betrygge dem og sikre deres opbakning. Dette var også

et forhold, der blev nævnt i midtvejsevalueringen. Af begge skoleledere nævnes dette som noget, man skulle have været mere opmærksom på ved forsøget fra start af og have tænkt forældrene mere ind i forsøget som en aktiv ressource, der skulle bakke forsøget op:

”Kommunikationen til forældrene har været mangelfuld. Det er vigtigt, at forældrene forstår intentionerne og tankerne bag projektet. Hvis forældrene ikke er klædt ordentligt på, skaber det usikkerhed, og det smitter af på børnene. Det havde vi ikke nok fokus på, da vi startede projektet, så det ville jeg helt sikkert have været mere opmærksom på set i bakspejlet.” – skoleleder

Dette understøttes af flere af forældrene på begge skoler, men især af forældrene på Nordbyskolen. Her giver forældre fra begge årgange udtryk for, at de oplever, at skoleledelsen ikke har bakket forsøget op. Forældrene på den ene årgang nævner bl.a. konkret, at skolelederen ikke har villet deltage i et informationsmøde i forbindelse med forsøgets opstart – dette understreger skolelederen, dog beror på en misforståelse. Forældrene oplever her, at en manglende opbakning fra ledelsen har forplantet sig til nogle af lærerene, som heller ikke har bakket forsøget op. Nogle af forældrene forklarer, at de fx har oplevet dette, når de har henvendt sig med bekymringer eller spørgsmål til forsøget. Her har de oplevet at møde lærere, der ikke kunne begrunde holddannelserne, og som har signaleret, at ”det bare var noget, de skulle gøre”. Nogle har også oplevelsen af at det har været svært at få skolelederen i dialog om deres bekymringer. Forløbet med frikommuneforsøget på Nordbyskolen har desuden også været præget af udskiftning af skoleleder, således, at en tidligere skoleleder satte forsøget i gang, mens den nuværende skoleleder fortsatte forsøget. I interviewet i forbindelse med slutevalueringen giver skolelederen dog udtryk for at bakke op om forsøget.

”Det er ikke sagt direkte, men mellem linjerne, men jeg har ikke indtryk af, at man er fortaler for det på det stamhold, [mit barn] går på. Det betyder, at man bare flytter børn rundt, fordi det skal man ifølge projektet. Jeg synes, at det bliver lidt tilfældigt.” – forælder

”Lærerne har blandt andet sagt ”Nu er det jo ikke os, der har fundet på det” og ”Det må I snakke med [skolelederen] om”. Jeg forstår det bare ikke. Det er svært for mig som forælder at forklare det over for mit barn. Jeg kan kun sige ”det ved jeg ikke”. Og når man så møder en lærer, der heller ikke synes det er en god idé, så bliver man ikke mildere stemt.” - Forælder

”Kommunikation havde været vigtigt. Hvis vi havde fået mere information om, hvad det her handlede om, så tror jeg, at det havde gjort alting meget nemmere. Det er meget nemmere at bakke op om, hvis man er

*informeret. Det er trods alt ikke vores sko, de skal passe, men vores børn. Jeg oplever, at de [lærerne] klapper i, når det er forsøget, vi snakker om. Det er tydeligt, at det ikke er dem - de har ikke ejerskab.”
- forælder*

I efteråret 2019 gennemførtes en spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene på begge skoler og alle årgange, som deltog i frikommuneforsøget. Svarene herfra bakker op om, at fundene i denne evaluering går bredt igen i forældregruppen og altså ikke blot blandt de interviewede. Bl.a. svarede 32 pct. af forældrene ”ja” og 40 pct. ”delvist” til, at de har manglet tilstrækkelig viden om, hvad holddeling fremfor inddeling i klasser indebærer for tilrettelæggelsen af skoledagen. Endnu flere, 40 pct., svarede ”ja” og 38 pct. ”delvist” til, at de har manglet information om, hvad holdinddelingen betød for deres barns trivsel og sociale relationer.

Der nævnes dog på begge skoler store forskelle fra årgang til årgang i forhold til forældreopbakningen og ligeledes også fra stamklasse til stamklasse, således at det igen tyder på en stor variation blandt lærerne og blandt de enkelte stamklasser og forældregrupper.

Begge skoleledere oplever derudover også, at de skeptiske forældre i høj grad har bestået af en mindre gruppe, som til gengæld har fyldt meget. Deres skepsis har i høj grad handlet om bekymring over deres barns sociale trivsel og manglende forståelse for, hvorfor deres børn er i skiftende grupper. Derudover har skepsissen i forældregruppen på den ene årgang på Eskilstrup Skole handlet om, at den ene klasse overordnet har fungeret socialt bedre end den anden klasse, og at forældrene fra den første klasse har været utrygge ved at deres børns klasse skulle opløses. Det nævnes på begge skoler af både skoleledere og forældre, at forældrenes skepsis har påvirket børnene negativt. Begge skoleledere giver dog udtryk for, at de efterfølgende er blevet mere opmærksomme på forældrekommunikation og har haft dialog med forældrene.

En anden konsekvens, som også nævnes af forældrene er, at nogle af frustrationerne og usikkerheden over forsøget har belastet dialogen internt mellem forældrene, som til tider er blevet meget personlig på enkelte børn og sociale grupper – særligt på den ene årgang på Nordbyskolen:

”Det er gået udover forældrefællesskabet. Jeg har ikke haft lyst til at skrive på facebookgruppen.” - forælder

Også lærerne har registreret denne skepsis i forældregruppen og ærgrer sig over, at nogle forældremøder på den ene årgang på Nordbyskolen for eksempel ikke handlede om andet end frikommuneforsøget.

Organisering af skole-hjem-kontakten

Blandt forældrene nævnes der store forskelle fra årgang til årgang på, hvordan skole-hjem-kontakten er organiseret. På nogle årgange har de fortsat én lærer, de kan kontakte omkring deres barns sociale og generelle faglige trivsel, mens der på andre årgange i højere grad lægges op til at forældre skal kontakte flere lærere. Der lader ikke til at være systematiske forskelle på tværs af de to skoler. Begge organiseringer har forældre og lærere gode og dårlige erfaringer med.

“Vi har prøvet at ”opdrage” forældrene til, at hvis der er noget, så skal de kontakte os begge to. Så de er i kommunikation med os begge.”
- lærer

“Jeg synes også som forældre, at det kan være svært at finde rundt i, hvilken lærer, som man skal sende en besked til. Og jeg tror lidt, at det også roder for min søn engang imellem. Jeg tænker nogle gange på, hvem der har øjnene på det enkelte barn, når lærerne har sådan en stor gruppe?”
- forælder

Uklarhed om forsøgets længde og udvikling

En sidste faktor, som også har fyldt meget for både lærere og skoleledelse er usikkerheden og den manglende viden om forsøgets længde og ud- eller afvikling især på Nordbyskolen. Her har lærere og skoleledelse har været meget i tvivl om, hvor længe forsøget skulle fortsætte og oplevet, at de troede det var afsluttet, men ”pludselig” fortsatte videre næste skoleår.

“Det var lidt mærkeligt, fordi vi troede at forsøget var under afvikling, da vi kom ind i det. Og så fandt vi ud af, at det ikke var under afvikling alligevel. Det forvirrede både os og forældrene.” – lærer

“Jeg synes også det virker mega uprofessionelt overfor forældrene. Det er ikke fedt for os lærere, at vi ikke ved mere end vi gør. For eksempel er vi i tvivl om, hvornår det stopper.” – lærer

Denne uklarhed går også igen hos forældrene på Nordbyskolen.

Påvirkning af corona-epidemien

Det lader overordnet til at være forskelligt, hvordan corona-epidemien har påvirket frikommuneforsøget og børnenes trivsel mere generelt. Skolelederen på Nordbyskolen oplever ikke, at corona-epidemien systematisk påvirkede forløbet, men at lærerne i høj grad fortsatte med det inden for rammerne af, hvad der var muligt. Det samme giver

en forælder også udtryk for, at vedkommende undrer sig over, da vedkommende tænker, at det netop gav mening at holde fast i stamholdene i en sådan periode.

På Eskilstrup Skole giver nogle af lærerne udtryk for, at corona-epidemien betød, at de måtte sætte en stopper for noget af den fleksible holddeling. Forældrene på Eskilstrup Skole oplever også, at forsøget til en vis grad har været bremset af corona således, at en række initiativer ikke er blevet til noget fx etableringen af en stille-zone for børn med behov for ro i frikvartererne.

Derudover giver flere forældre og lærere generelt udtryk for, at det er meget forskelligt, hvordan børnene har haft det under corona-nedlukningen, nogle børn har således nydt at kunne være hjemme og fx spille mere computer, mens andre børn har savnet det sociale samvær bl.a. med deres klasse. I forhold til det faglige oplever forældrene det også som meget forskelligt fra fag til fag, hvordan hjemmesendelsesperioden har fungeret med online-undervisning.

5. Virkninger af forsøget

I dette afsnit gennemgås de fundne virkninger af forsøget, som de kommer til udtryk i interviewene med forældre, lærere og skoleledere med udgangspunkt i forsøgsnotatets evalueringsspørgsmål.

Evalueringsspørgsmål 1: Oplever eleverne, at de gennem de fleksible læringsmiljøer får bedre relationer til andre elever i skolen?

Både lærere og skoleledere er enige om, at i hvert fald nogle elever oplever, at få nye relationer til elever fra de andre klasser som følge af forsøget. Dette fremhæves som en positiv følge af forsøget, og særligt på små skoler kan dette være en stor fordel. Om dette også fører til *bedre* relationer, er de mere forbeholdne med at udtale sig om.

”Når jeg tager gårdvagtasketten på, så kan jeg se, at de søger stadig de gamle hold meget. Altså deres gamle klassekammerater.” - lærer

”Når jeg kigger på vores elever, så er der nogen, der har profiteret af at være så meget på tværs. Ellers var der nogle, der havde siddet i hvert sit hjørne og ikke fundet hinanden.” - lærer

”Deres relationer er blevet styrket. Både til lærere og til det brede fællesskab. Når man havde fødselsdage, forsøgte man at gøre det sammen. Det skaber fællesskab, at man bliver rykket rundt.” - forælder

Nogle forældre på tværs af årgange på begge skoler oplever dog omvendt, at deres børn har vanskeligere ved at danne relationer, når de bliver flyttet fra gruppe til gruppe mange gange og at de derfor får lidt dårligere vilkår for at danne relationer.

”Jeg har en datter, der ikke trives i det, og det har påvirket hendes skolegang. ... Det har betydet, at min datter ikke har kunne sove, fordi hun ikke har haft så let ved at finde venner. Og så det at komme ind hos en lærer, hun ikke kender. Hun har brugt meget tid på at bekymre sig.” - forælder

Som nævnt i afsnit 3 undersøgte dette perspektiv også i midtvejsevalueringen i 2019 med udgangspunkt i interviews med eleverne. Her var en konklusion blandt andet at, der for flertallet af eleverne ikke nødvendigvis var tale om nye venskaber, men snarere om, at der var etableret et bedre sammenhold på hele årgangen, hvor man fx lavede aktiviteter sammen i frikvartererne på tværs af årgangen, og at man havde fået et mere positivt indtryk af eleverne fra den anden klasse. I spørgeskemaundersøgelsen fra efteråret 2019 svarede 25 pct. af forældrene, at forsøget ”i høj grad” havde haft en betydning for deres barns sociale relationer, mens 44 pct. svarede ”i nogen grad”. Dette tegner overordnet et billede af, at et flertal på 69 pct. af forældrene på daværende

tidspunkt også oplevede, at forsøget havde haft en betydning – om end det ikke på baggrund af dette spørgsmål alene er muligt at sige noget, om hvorvidt det er positiv eller negativ betydning for deres barns sociale relationer. I et andet spørgsmål svarer 30 pct. af forældrene dog, at deres barn i forhold til sidste skoleår har haft en samlet positiv udvikling i forhold til sociale relationer, trivsel og læring, mod kun 5 pct., som oplever en overordnet negativ udvikling hos deres barn. Det giver således en indikation på, at flere forældre oplever en positiv påvirkning end en negativ. 33 pct. oplever at udviklingen både har været positiv og negativ.

Evalueringsspørgsmål 2: Får det dem til at trives bedre socialt?

Det overordnede indtryk som bekræftes af både skoleledere, lærere og forældre er, at forsøget får nogle elever til at trives bedre socialt, mens andre elever i mindre grad oplever dette udbytte af forsøget eller måske endda får lidt dårligere trivsel grundet fraværet af tryggere rammer i en mindre klasse. Det er dermed meget svært at konkludere entydigt på denne dimension. Dette var også indtrykket fra midtvejsevalueringens elevinterviews, hvor der både var indikationer på elever som havde fået adgang til tiltrængte nye venskaber med elever i parallelklassen, men også nogle få andre elever, der derimod savnede trygheden i deres egen stamklasse. I spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre svarede 21 pct. af forældrene, at forsøget "i høj grad" havde påvirket deres barns trivsel, mens 40 pct. svarede "i nogen grad". Dette peger således på, at det store flertal af forældrene oplever, at forsøget har påvirket deres barns trivsel, om end det igen ikke er entydigt muligt at sige, om det er i positiv eller negativ retning. Sammenholdt med spørgsmålet om deres barns udvikling siden sidste skoleår refereret ovenfor er der dog indikationer på, at flere forældre oplever en positiv udvikling hos deres barn end en negativ.

Der har i interviewene med både forældre, lærere og skoleledere ikke tegnet sig noget billede af systematiske forskelle på de to skoler.

På en årgang ser lærerne en systematik i form af grupper:

Lærer 1: "Jeg kan mærke, at det fungerer godt for eleverne. Især pigerne trives mere i det. Og hvis man er lidt sær, så er der flere venner at vælge imellem."

Lærer 2: "Vi har til gengæld nogle drenge, hvor man tænker, at de har svært ved at overskue den store holdundervisning. Og det samme med de elever, vi har, med diagnoser. Til gengæld har de det også lettere ved vikarsituationer. Jeg synes faktisk ikke rigtigt, vi ser nogle, som står helt alene."

"Til gengæld synes jeg faktisk, når jeg kigger på vores drengegruppe, at de er mere i harmoni nu." - lærer

Det samme billede går igen blandt forældrene. Nogle oplever, at deres børn trives med det, mens andre oplever, at deres børn savner deres gamle klasse.

*“Jeg har en dreng, som ikke er glad for at gå i skole. Men han er faktisk blevet gladere efter forsøget, fordi hans venner går i parallelklassen.”
- forælder*

*“Jeg tror, min søn er meget splittet i det, som jeg også har nævnt. Der er et eller andet, han savner i det. Jeg kan ikke helt komme det nærmere, hvad det er. Han savner nok tryghed. Og som forælder, der ville jeg bare gerne have lidt mere information og feedback fra lærerne.”
- forælder*

Skolelederen på Nordbyskolen beskriver det også som en “lysere stemning” på en af årgangene om end man ikke kan se effekter af forsøget på nogle nøgletal eller trivselsmålinger:

“Jeg kan måske mærke, at i 9. klasse er de lidt gladere for at gå i skole. Men man kan ikke se det på nogle af vores målinger.” – skoleleder

En lærer peger dog også på nogle forskelle på tværs af aldersgrupper:

“Og så er der noget med elevernes alder også. Elever i 0. og 1. klasse har brug for tryghed.” – lærer

Et perspektiv, som bakkes op af en forælder:

“Når jeg spørger min dreng, siger han, at det har styrket deres fællesskab – det er det, der har styrket det mest i den tid, han har gået i skolen. Man kan differentiere undervisningen og lave skifte efter, hvad eleverne har behov for. Men vi har haft meget lidt information. Kun ét møde. Det har jeg måske ikke haft behov for, fordi jeg har følt mig i trygge hænder. Jeg ser det som noget, man først skal gøre efter mellemtrinnet.” – forælder

Evalueringsspørgsmål 3: Oplever eleverne, at de er blevet bedre til at koncentrere sig og fordybe sig i at lære det faglige i skolen?

I midtvejsevalueringens elevinterviews gav eleverne som nævnt i afsnit 3 ikke udtryk for egentlig faglig progression på baggrund af forsøget, men beskrev dog gode oplevelser med flere lærere og elever, der havde lært tingene på en anden måde.

Dette går igen hos lærerne og forældrene på begge skoler, hvor vurderingen er, at det ikke nødvendigvis er på det faglige område, at forsøget har haft den store påvirkning.

I stedet oplever man, at det primært er det sociale aspekt af forsøget, som har fyldt noget:

*“Jeg har en datter, der også er enormt fagligt stærk. Jeg har ikke luret, hvordan de har brugt det fagligt. I min optik er det ikke blevet gjort.”
- forælder*

I spørgeskemaundersøgelsen fra efteråret 2019 svarede 19 pct. af forældrene, at den skiftende holdinddeling i høj grad havde haft betydning for deres barns læring og faglige udvikling. 30 pct. svarede, at det “i nogen grad” havde haft en betydning. Dermed tegner dette et billede af, at omtrent halvdelen af forældrene bredt set faktisk oplever, at deres børn får et fagligt udbytte af forsøget, om end det i mindre grad er kommet til udtryk i interviewene.

På den ene skole oplever lærerne dog udtryk for, at især de fagligt dygtige elever har nydt godt af forsøget, fordi de er blevet udfordret af mødet med de fagligt dygtige i andre klasser. Dette spejler den ovenfor beskrevne oplevelse, som nogle af eleverne også havde.

“Jeg oplever, at de dygtige elever er blevet dygtigere, fordi de har flere sparringspartnere. De svagere er ikke blevet dårligere, men jeg er i tvivl om, hvorvidt de er blevet bedre. Jeg tror bare, at nogle af dem, som har været blandt de dygtigste i klassen, har haft godt af at blive “udfordret” lidt af eleverne i de andre klasser.” – lærer

Nogle lærere udtrykker dog også, at de har en oplevelse af at forsøget har løftet de fagligt mindre stærke elever. Derudover beskriver både en lærer og en forælder, at eleverne er blevet bedre til at fremlægge og præsentere projekter for større grupper:

*“Jeg oplever også, at eleverne er blevet stærke i at fremlægge over for en større gruppe. Her kunne jeg mærke, at de var utrygge i starten.”
- lærer*

“Et plus for mit barns vedkommende er, at han er blevet mere tryk i fremlæggelser. Det sidste halvandet år har han taget et andet ansvar, og jeg er sikker på, at projektet har været med til at skabe det. Han er i forskellige grupper og er vant til at præsentere for en større flok, og det har gjort at han er mere tryk ved at fejle.” – forælder

Samlet er der ifølge lærerne ikke som sådan tegn på at alle elever oplever styrket faglighed. På begge skoler udtrykker lærerne dog, at de især ser tegn på, at den store forskel på klasser, der af og til opleves på en årgang, udviskes:

“Det er et opgør med gode og dårlige klasser på en årgang. Jeg vil sige fagligt, så... Jeg kan se historisk, at der en gang imellem har været en klasse, som var bedre end den anden. Og det er jo blevet udvisket to-talt. Det er rigtigt godt.” - lærer

“Den ene klasse følte sig meget set ned på. Fordi den anden klasse var blevet italesat som den dygtige. Og det har frikommuneforsøget jo været med til at udligne.” - lærer

Evalueringsspørgsmål 4: Oplever eleverne, at det skyldes, at de sættes sammen med andre elever på tværs af aldersgrupper og spor hvor læringen tilrettelægges med hensyn til deres individuelle læringsmål, interesser og læringsstile?

Ingen af de interviewede elever fra midtvejsevalueringen havde en oplevelse af at være sat sammen på tværs af hverken aldersgrupper eller individuelle læringsmål, interesser og læringsstile.

Flere interviewede lærere nævner dog positive oplevelser med niveauinddelt holddeling som noget, der har fungeret særlig godt – flere af lærerne nævner også, at ikke nødvendigvis oplever, at eleverne har bemærket at holdene er delt ind efter dette. Dette sammenholdt med udtalelserne ovenfor, om at det især er de fagligt stærke elever, som har nydt fagligt udbytte af forsøget, tyder på, at tilrettelæggelse af hold ud fra individuelle læringsmål kan være årsagen til at disse elever har udviklet sig fagligt.

“Vi startede faktisk med at lave en test, som vi kunne inddele dem ud fra. Det fungerede meget godt. Jeg kan se ud fra terminsprøverne, at det også har fungeret fagligt.” - lærer

Evalueringsspørgsmål 5: Oplever medarbejderne, at deres faglighed og kompetencer i forbindelse med teamsamarbejdet nyttiggøres bedre i forhold til elevernes læring?

Lærerne er delte på dette spørgsmål og beretter om forskellige modstridende oplevelser. På den ene side oplever flere lærere, at det er rart at have andre lærere at sparre med mere systematisk. De oplever også, i forhold til det sociale aspekt, at det er rart dels at kende alle eleverne på en årgang, men også at have andre lærere at dele ansvaret for, at det sociale fungerer blandt eleverne. Flere lærere fortæller, at de henter stor inspiration i at se andre lærere løse sociale konflikter mm. Igen opleves der ikke systematiske forskelle mellem de to skoler.

“Jeg synes klart, at min faglighed bliver bedre, fordi jeg kan observere, hvad den anden gør. Det gør mig til en bedre lærer. Også ting som at observere konfliktløsning har jeg lært af.” - lærer

I forhold til det faglige er der dog på den anden side tegn på, at nogle lærere oplever deres kompetencer som en smule svækkede. En taler om, at man "tænker mindre på sig selv som lærer" og at de mange møder og mere tidskrævende forberedelse i samarbejde med andre lærere giver dårligere tid til faglig fordybelse.

"Samtidig synes jeg, fordi frikommuneforsøget har været så krævende, at jeg ikke haft den samme tid til at fordybe mig i mine fag, som jeg plejer. Jeg plejer at forny mig og læse op på det nyeste stof i mit fag. Og det har jeg ikke på samme måde tid til nu." – lærer

"Jeg har rigtig mange forskellige makkerer. Så det betyder, at jeg bruger rigtig meget tid på koordinering. Sidste skoleår, der havde jeg 14 samarbejdspartnere i løbet af en uge. Man kommer nemt til at have mange samarbejdspartnere. Nu gjorde jeg mange af de her ting inden frikommuneforsøget, altså det med parallelundervisning. Men der er da meget koordinering." – lærere

Derudover er det værd at gentage en pointe, som også fremførtes i midtvejsevalueringen, nemlig at en del lærere, i hvert fald i første omgang, finder det grænseoverskridende og uvant at lukke lærerkolleger ind i deres undervisning og lade dem overvære det. Dette kunne til en vis grad hænge sammen med, at det ikke er en traditionelle arbejdsform blandt lærere i folkeskolen. De interviewede lærere omtaler det dog alle også som givende, når man først har vænnet sig til det, men siger alle, at der især er nogle af deres kolleger, som er meget ukomfortable med det. Dette er en central hindring for forsøget.